

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 7 mars 1893, kl. 6 e. m.

Betänkande, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Bevillningsutskottet, som fått till sig hänvisade tre motioner om ändring i kongl. förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892, får jemlikt § 40 i riksdagsordningen häröfver afgifva betänkande.

I en inom Andra Kammaren väckt motion n:o 145 hafva herrar *J. Bromée* och *J. Nordin* anført följande:

»Under sistlidne lagtima riksdag beslöts, att den afgift, enskild bank med sedelutgifningsrätt vore skyldig att förutom bevillning af fast egendom samt af inkomst erlægga, skulle höjas från 3 kronor till 5 kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under näst föregående året varit utlemnadt i rörelsen. Men denna höjning, som i och för sig var ganska obetydlig, om tillbörligt afseende fästes på den vinst, sedelutgifvande banker i allmänhet hafva, skedde ingalunda — som hvar och en väl vet — med fästadt afseende på de nya förhållanden, som sedan dess inträdt, och de nya kraf och uppoffringar, som, hvad penningar vidkommer, ju hufvudsakligast skulle drabba de mera förmögne för att de skulle kunna bäras. Höjning i både bevillning å fastighet samt af inkomst beslöts äfven vid urtima riksdagen, och nu föreligger förslag i kongl.

propositionen till ytterligare betydlig höjning på samma, icke ens undantagandes de små, förut ganska tungt beskattade jordbruksfastigheterna, men något förslag om höjning af afgiften på de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt föreligger icke. Det torde väl icke kunna förnekas, att de personer, som drifva den enskilda bankrörelsen i vårt land, äro i allmänhet bland de allra burgnaste och mest lyckligt lottade i ekonomiskt hänseende, samt att det är uppenbart, att den vidsträckta sedelutgifningsrätt, som de enskilda bankerna för närvarande hafva sig medgifven, är för dem mycket vinstgivande.

Då det nu erfordras nya och stora summor till landets försvar, och jordbruket och delvis andra näringsgrenar därför redan betungats och nog torde komma att ytterligare betungas, så anse vi det vara med billighet och rättvisa förenadt, att afgiften för enskilda banker med sedelutgifningsrätt jemväl höjes med ett hundra procent.»

Med stöd af hvad sålunda anförts föreslå motionärerna, »att Riksdagen, med ändring af derom nu gällande stadganden, beslutar, att från och med år 1894 afgiften för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt skall höjas från fem kronor till tio kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under näst föregående året varit utlemnade i rörelsen.»

På sätt motionärerna erinrat, beslöt nästlidna års lagtima Riksdag, att den bankbolag med sedelutgifningsrätt åliggande bevillningsavgift skulle från och med början af år 1893 höjas från förutvarande tre kronor till fem kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under näst föregående år varit utlemnade i rörelsen; och är i enlighet med detta Riksdagens beslut § 3 i ofvan nämnda förordning affattad.

Med anledning deraf att ifrågavarande avgift sålunda så nyligen höjts, samt några särskilda förhållanden, som böra föranleda att en ytterligare höjning i afgiften nu vidtages, icke, enligt utskottets förmenande, sedan dess inträdt, får utskottet hemställa,

1:o) att herrar Bromées och Nordins ifrågavarande motion ej måtte af Riksdagen bifallas.

I § 4 af ofvannämnda förordning stadgas bland annat:

»Utländing eller i utlandet bosatt svensk undersåte, som icke för det år, hvarför uppbörd af bevillning till svenska staten senast egt rum, allmän bevillning erlagt, skall, då han reser omkring i landet och för egen eller, såsom utskickad, för annans räkning till inledande af han-

del, med eller utan varuprof, bjuder ut eller slutar handel om utländska varor att framdeles från utlandet levereras, vid ankomsten till riket till närmaste kronouppbördsman i stad aflemna skriftlig uppgift, huru länge han ämnar här qvarstanna, samt dervid för rättigheten att idka dylik handel förskottsvis för hvarje kalendermånad, ehvad han vill under hela månaden eller blott en del deraf begagna sig af rättigheten, erlægga etthundra kronor, hvilken afgift skall, antingen för längre tid på en gång eller för minst en månad i sänder, inbetalas till kronans uppbördsman i stad inom det län, der han vid betalningstiden sig uppehåller; skolande qvittenset å den erlagda afgiften vara meddeladt å tryckta blanketter, som, efter vederbörliga requisitioner, böra af statskontoret Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillsändas, för att kronans uppbördsmän i städerna tillhandahållas, och hvilka blanketter, som skola lyda å etthundra kronor hvardera, böra innehålla erinran om behörigt iakttagande af hvad gällande författningar i afseende å dylik handel stadga.»

I en inom Första Kammaren af herr *J. Å. Sjölin* väckt motion n:o 7 samt i en inom Andra Kammaren af herr *J. A. Sjö*, med hvilken herrar *Ivar Månsson*, *J. Bengtsson*, *G. W. Svensson* och *Oskar Erickson* förklarar sig instämma, väckt motion n:o 98 föreslås »att Riksdagen ville besluta, att den afgift, som skall erläggas af utlänning eller i utlandet bosatt svensk undersåte, som icke för det år, hvarför uppbörd af bevillning till svenska staten senast egt rum, allmän bevillning erlagt, skall, då han reser omkring i landet och för egen eller, såsom utskickad, för annans räkning till inledande af handel, med eller utan varuprof, bjuder ut eller slutar handel om utländska varor, att framdeles från utlandet levereras, bestämmas till tvåhundra kronor för hvarje kalendermånad, ehvad han vill under hela månaden eller blott en del deraf begagna sig af rättigheten.»

Till stöd härför har herr *Sjölin*, efter att hafva erinrat, hurusom ett vid sistlidne lagtima riksdag väckt förslag af enahanda innehåll som det af motionärerna nu framlagda ej bifallits, vidare anført, att sedan dess åtskilliga förhållanden egt rum, egnade att påkalla den ifrågavarande afgiftens förhöjning, nemligen derutinnan, att vid sistlidne urtima riksdag beslutats dels en omorganisation af vårt försvar, dels afskrifning af de på viss jord hvilande grundskatter, dels ock lindringar i rustnings- och roteringsskyldigheterna, hvarigenom nödvändiggjorts betydligt ökade statsutgifter. Följaktligen måste nya skatteobjekt uppsökas; sålunda hade för innevarande år bestämts en

tilläggsbevillning med 30 procent och för nästa år vore en sådan föreslagen till 100 procent, hvilken senare siffra helt visst komme att för en lång följd af år blifva effektiv. Då således inom landet boende handlande m. fl. fått sig ålagd en fördubblad bevillning enligt andra artikeln bevillningsstadgan till staten samt derjemte finge vidkännas betydliga utgifter till kommunerna, från hvilka ifrågavarande handelsresande voro befriade, ehuru de här i landet drefve en afsevärd rörelse och i viss mån utöfvade konkurrens med i landet boende affärsmän, syntes det motionären vara förenligt med billighet och rättvisa, att förbemålde handelsresande finge betala en högre afgift än den, som nu i det afseendet funnes bestämd.

Herr *Sjö* anför bland annat, att, då den af Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag för år 1894 föreslagna tilläggsbevillning antagligen komme att antagas och må hända efter den föreslagna tiden förnyas, till följd af de ökade statsutgifter, som sista Riksdag sig åtagit, hade det syntes motionären billigt att, när högre beskattning för landets egna inbyggare föresloges, äfven sådana personer, som utländska handelsresande, hvilka inom vårt land efter medhafda profver så väl i städerna, som på landsbygden utbjuda och försälja stora partier af sina länders alster, borde få vidkännas en ökad bevillning. En jämförelse emellan dessa utländska handelsresande och våra inom landet boende handlande utfölle sålunda, att, då de utländska handelsresande ej hade några andra kostnader för sina vinstgifvande affärer inom landet, än den lilla bevillning de nu finge vidkännas jemte resekostnader, hade våra handlande deremot icke blott skatt till kommun och stat, utan äfven derjemte utgifter för lokaler, kontor och magasinier m. m. Huru och ifrån hvilka synpunkter man än såge denna fråga, ansåge motionären det vara både rättvist och billigt, att ifrågavarande handelsresande, af hvilka många afsatte varor inom Sverige för millioner kronor, finge en ökad bevillning.

Rörande ifrågavarande beskattnings historia tillåter sig utskottet att till en början meddela följande öfversigt.

I bevillningsförordningarna 1810—1830 omnämndes icke utländske handlande, som efter prof försälja varor. Endast »judar och italienare, som med särskildt tillstånd resa omkring landet och afyttra nipper eller idka diversehandel», borde erlägga enligt 1810 års bevillningsstadga 25 rdr banko och enligt de följande 50 rdr banko.

I 1835 års bevillningsförordning hade stadgandet följande lydelse:
»Judar och utlänningar, som resa omkring i landet och efter

eller utan medhafvande prof för egen räkning eller såsom utskickade för andra utbjuda eller sluta handel om utländska varor eller eljest drifva handel, erlægga minst 50 rdr banko, som betalas i gränsorten, der de erhålla första respasset.»

I 1841 års bevillningsförordning dels förklarades, att under utländingar ej skulle förstås norrmän för handel med norska produkter, dels uteslötos orden: »eller eljest drifva handel», hvarjemte bestämdes, att erläggande af 50 rdr banko, betalda i gränsorten, berättigade utländing att under tre månader med eller utan prof för egen eller annans räkning utbjuda och sluta handel om varor; men ville utländing längre tid dermed fortfara, skulle för hvarje öfverskjutande månad betalas 50 rdr banko, dock med rätt att vid utresan återbekomma hvad efter denna beräkningsgrund för hel månad kunde vara för mycket betaldt.

Detta stadgande bibehölls i 1845 års bevillningsstadga; och 1848 års bevillningsförordning gjorde häri icke någon ändring.

I 1851 års bevillningsförordning bestämdes bevillningen till 75 rdr banko för de tre första månaderna och 25 rdr banko för hvarje öfverskjutande månad.

1855 års bevillningsförordning nedsatte beloppet till respektive 37 rdr 24 sk. och 12 rdr 24 sk. banko, och 1858 års förordning till respektive 50 rdr och 20 rdr rmt.

I 1861 års förordning höjdes beloppet till respektive 100 och 40 kronor.

Genom bevillningsförordningen af den 15 oktober 1880 utsträcktes skyldigheten att utgöra enahanda bevillning äfven till infödda, men här i riket icke mantalsskrifna handlande och handelsexpediter.

Med anledning af de derefter genom handelstraktaten den 30 december 1881 uppkomna förhållanden mellan de förenade rikena Sverige och Norge samt Frankrike, aflät Kongl. Maj:t till 1882 års Riksdag proposition om viss nedsättning uti ifrågavarande afgift. Den förevarande ämne berörande art. 17 i nyssnämnda handelstraktat hade följande lydelse:

»Franske handelsresande, som färdas inom de förenade rikena för franska handelshus, skola der ega att göra uppköp för sin industris behof och upptaga beställningar, med eller utan prof, men icke till försäljning kringföra varor.

Detsamma skall i Frankrike gälla i afseende å handelsresande från de förenade rikena.

Franske handelsresande skola icke inom de förenade rikena vara underkastade högre särskild yrkesavgift än den lägsta dylika afgift,

som derstädes erlägges af infödde handelsresande af samma kategori. En afgift till lika belopp med den bevillning, som vare sig i Sverige eller Norge drabbar franske handelsresande, må i Frankrike påläggas svenske eller norske handelsresande.»

Genom en vid traktaten fogad särskild deklaration hade Kongl. Maj:t derjemte förbundet sig att för 1882 års Riksdag framlägga förslag i syfte att bestämma den särskilda yrkesafgiften för såväl utländska som infödda inom riket icke mantalsskrifna handelsresande till halfva beloppet af den afgift, som vore dem ålagd i Sverige; och aflät Kongl. Maj:t till nämnda Riksdag proposition om dylik nedsättning uti ifrågasvarande bevillningsafgift. Under erinran, att fullständigt förslag till ny bevillningsstadga snart komme att blifva föremål för Riksdagens pröfning samt att det sålunda syntes mindre lämpligt att derförinnan vidtaga någon förändring i nämnda stadga, afstyrkte utskottet bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och blef utskottets hemställan jemväl bifallen af Riksdagen.

I skatteregleringskomiténs den 13 december sistnämnda år afgifna betänkande angående skatteförhållandena i riket föreslog komitén, under framhållande, att förevarande form för affärers inledande och avslutande under senare tider vunnit betydande utveckling och ofta antoge proportioner, som ej stode i rimligt förhållande till de därför stadgade afgifter, att nämnda bevillning måtte bestämmas till 200 kronor för första månaden och 80 kronor för hvarje följande månad. Komiténs förslag vann emellertid ej Kongl. Maj:ts bifall, utan upptog Kongl. Maj:t vid 1883 års riksdag å nyo sitt föregående år framställda förslag om ifrågasvarande bevillningsafgifts nedsättande till dess halfva belopp, och erinrade Kongl. Maj:t härvid, att franska regeringen, med anledning af den utgång förslaget erhållit vid 1882 års riksdag, funnit sig föranlåten att för svenska handelsresande, som uppehölle sig i Frankrike, bestämma en särskild afgift, motsvarande den som i Sverige affordrades franska handelsresande, samt att Kongl. Maj:t befarat, att den undantagsställning, hvori svenska handelsresande i Frankrike sålunda blifvit försatta i förhållande till andra nationer, skulle komma att utöfva ett menligt inflytande på våra exportörers ställning på den franska marknaden, så mycket mera ofördelaktigt, som Frankrike vore en af de största afnämarna af våra förnämsta exportartiklar, trä och jern. I bevillningsutskottets betänkande häröfver yttrade utskottet bland annat:

»Med fullt erkännande af den omtanke för den svenska utrikeshandeln, som legat till grund för Kongl. Maj:ts förslag, vågar dock utskottet betvifla, att ofvannämnda af Frankrikes regering vidtagna

åtgärd kan innebära någon synnerlig fara för vår export till nämnda land. Enligt hvad utskottet inhemtat, lära nemligen aftal rörande export af trä och jern till Frankrike ytterst sällan om ens någonsin afslutas genom handelsresande; utan sker detta antingen genom korrespondens mellan exportören och affärsmän i afsättningsorterna eller vid personliga besök i dessa orter af exportören eller sådana hans ombud, som ej kunna falla under rubriken handelsresande. För vår öfriga export till Frankrike torde ej heller något större antal handelsresande användas.»

Under åberopande tillika, att erfarenheten visat, att den dåvarande storleken af ifrågavarande afgift ingalunda afhölle utländska handelsresande från att i stort antal besöka vårt land, ansåge utskottet samma afgift åtminstone icke böra nedsättas; och blef utskottets tillstyrkan om afgiftens bibehållande af båda kamrarne bifallen.

Genom Riksdagens år 1889 fattade beslut höjdes ifrågavarande afgift till sitt nuvarande belopp, och erhöll förevarande stadgande sin ofvan intagna lydelse.

Vid nästlidet års lagtima riksdag väcktes inom Första Kammaren af herr H. Cavalli i förevarande ämne ett förslag, med hvilket det af herrar Sjölin och Sjö nu framlagda är lika lydande. I sitt deröfver afgifna betänkande har 1892 års bevillningsutskott, efter att hafva erinrat, hurusom i konventionen af den 13 januari 1892 om delvis förlängning af ofvanberörda handelstraktat bestämmelserna i art. 17 i samma traktat förklarats skola oförändrade tills vidare vara gällande, anfört, att utskottet med afseende derå att hänsynen särskildt till de förenade rikenas förhållande till Frankrike föranledt Kongl. Maj:t att vid olika tillfällen söka åstadkomma en nedsättning af ifrågavarande bevillningsavgift, som, så vidt utskottet hade sig bekant, saknade motstycke i de flesta öfriga länder, icke funne skäligt att ytterligare höja ifrågavarande afgift, i synnerhet icke så kort tid efter förlängningen af handelstraktaten emellan de förenade rikena och Frankrike, äfvensom att utskottet dessutom ansåge, att alltför kort tid förflutit sedan afgiften senast höjdes, för att en stegring af densamma då åter skulle företagas. Utskottet hemställde fördenskull, att motionen ej måtte bifallas; och blef denna hemställan af båda kamrarne bifallen.

Till en början vill utskottet framhålla, att tydligt är, att, sedan i ofvanberörda med Frankrike nu gällande konvention af den 13 januari

1892 bestämmelserna i art. 17 i förutnämnda handelstraktat af den 30 december 1881 förklarats skola oförändrade tills vidare bibehållas, ifrågavarande med Frankrike träffade aftal lika litet nu som vid 1889 års riksdag kan anses utgöra hinder för afgiftens höjande. Med afseende å frågan, hvilken inverkan en tilläfventyrs i Frankrike, till följd af utaf oss företagen höjning af ifrågavarande bevillningsafgift, vidtagen ökning af motsvarande svenska handelsresande i Frankrike pålagda afgift skulle hafva på vår exporthandel med nämnda land, anser utskottet hvad 1883 års Riksdags bevillningsutskott — på sätt ofvan nämnts — yttrat rörande de olika sätt, hvarpå denna handel i allmänhet bedrifves, fortfarande ega full giltighet. Då berörda handel sålunda i regel ej förmedlas genom handelsresande, kan en höjning af den dessa pålagda afgift alltså ej antagas medföra något synnerligt men för sagda export-handel.

Om än ej officiella uppgifter föreligga för bedömande, i hvilken omfattning handelsresande af ifrågavarande kategori bedrifvit affärer inom vårt land, är det dock en känd sak, att dessa affärer äro särdeles betydande. Sålunda har i ofvannämnda vid nästlidet års lagtima Riksdag i förevarande ämne väckta motion meddelats, att det funnes, för att anföra ett par exempel, om hvilka motionären erhållit fullt tillförlitlig kännedom, en firma i Hamburg, som genom två handelsresande försålde varor här i landet till ett värde af omkring 3,000,000 riksmark, samt en firma i Köpenhamn, som genom högst två resande sålde varor i Sverige till ett värde af omkring 2,000,000 kronor; och hade i båda fallen försäljningen skett på en tid af några få månader.

I förhållande till den vinst, berörda slag af affärer kan antagas tillföra dess utöfvare, samt i jernförelse med den allmänna bevillning och öfriga afgifter, de inhemska näringsidkare, hvilka i lika stor utsträckning drifva affärsverksamhet inom landet, hafva sig pålagda, läser ifrågavarande afgift ej kunna annat än anses väl låg. I betraktande derjemte af det af motionärerna åberopade förhållande, att staten till betäckande af de ökade utgifterna nödgats i form af tilläggsbevillning af landets egna inbyggare upptaga förhöjd skatt, synes det ej obilligt, att jemväl ifrågavarande svenske undersåtar och med dem i förevarande hänseende likstälda utlänningar få vidkännas en i någon mån ökad beskattning.

Utskottet finner sig alltså böra tillstyrka, att en höjning af bevillningsafgiften vidtages; men vill utskottet derjemte förorda, att i sammanhang härmed ändring vidtages i nu gällande, för ifrågavarande handelsresande ogynsamma bestämmelser angående tiden för afgiftens

beräknande. Enligt ofvan intagna § 4 skall nemligen afgiften beräknas efter kalendermånad. En följd häraf blir att, medan den handelsresande af ifrågavarande kategori, som utöfvar handeln under en hel kalendermånad, har att erlægga den stadgade minimiafgiften, nu utgörande 100 kronor, så nödgas den handelsresande, som idkar handeln under ej längre tid, allenast denna tid infaller under två kalendermånader — exempelvis sålunda den, som utöfvar handeln endast under den sista dagen i en samt första dagen i nästföljande kalendermånad — erlægga dubbel afgift eller 200 kronor.

Under förutsättning, att bevillningsbeloppet nu höjes, synes den förmånen skäligen böra ifrågavarande bevillningsskyldige medgifvas, att afgiften bestämmes skola utgå, i stället för efter kalendermånad, efter hvarje tidsperiod af 30 på hvarandra följande dagar.

Hvad angår storleken af den ifrågasatta höjningen, anser utskottet afgiften lämpligen böra bestämmas till 150 kronor, att utgå i enlighet med bestämmelserna i här nedan intagna förslag.

Den inkomst, som kommit statsverket till godo genom ifrågavarande bevillningsavgift, har i jemna hundratal kronor under femårsperioden 1887—1891 utgjort

år 1887	119,400 kronor
„ 1888	143,400 „
„ 1889	170,800 „
„ 1890	232,200 „
„ 1891	253,200 „

Enligt det i statskontoret upprättade generalsammandrag öfver 1892 års bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter har ifrågavarande avgift under sistnämnda år uppgått till 228,300 kronor.

På grund af hvad anfördt blifvit, hemställer utskottet,

2:o) att Riksdagen, i anledning af herrar Sjölin och Sjös ifrågavarande motioner, måtte besluta, att första stycket af § 4 i kongl. förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892 skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Utländing eller i utlandet bosatt svensk undersåte, som icke för det år, hvarför uppbörd af bevillning till svenska staten senast egt rum, allmän bevillning erlagt, skall, då han reser omkring i landet

och för egen eller, såsom utskickad, för annans räkning till inledande af handel, med eller utan varuprof, bjuder ut eller slutar handel om utländska varor att framdeles från utlandet levereras, vid ankomsten till riket till närmaste kronouppbördsman i stad aflemna skriftlig uppgift, huru länge han ämnar här kvarstanna samt dervid för rättigheten att idka dylik handel förskottsvis för hvarje *tidsperiod af trettio på hvarandra följande, från och med den dag anmälan skett räknade dagar*, ehvad han vill under hela denna *tid* eller blott en del deraf begagna sig af rättigheten, erlægga *etthundrafemtio* kronor, hvilken afgift skall, antingen för längre tid på en gång eller för minst *30 dagar* i sänder, inbetalas till kronans uppbördsman i stad inom det län, der han vid betalningstiden sig uppehåller; skolande qvittenset å den erlagda afgiften vara meddeladt å tryckta blanketter, som, efter vederbörliga requisitioner, böra af statskontoret Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillsändas, för att kronans uppbördsmän i städerna tillhandahållas, och hvilka blanketter, som skola lyda å *etthundrafemtio* kronor hvardera, böra innehålla erinran om behörigt iakttagande af hvad gällande författningar i afseende å dylik handel stadga.»

Stockholm den 7 mars 1893.

På utskottets vägnar:

F. BARNEKOW.

Reservationer:

af herrar *Bokström, Collander, grefve H. E. G. Hamilton, friherre von Schwerin och Beckman.*